

Kriminalitetsutviklingen er for alvorlig for symbolpolitikk

Taler

Astri Aas-Hansen
Justis- og beredskapsminister

Dato

21 oktober 2025

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Statsrådets redegjørelse for Stortinget om endringene i kriminalitetsbildet

1 President,

Statens viktigste oppgave er å beskytte befolkningen. Regjeringens fremste mål er å skape et trygt samfunn for alle.

5

De siste ukers hendelser, med eksplosjoner, bruk av skytevåpen og alvorlige voldshandlinger, røkker ved trygghetsfølelsen vår. Det er unorsk å se bilder av granater i våre nabolag. At politiet tror hendelsene dreier seg om oppgjør mellom kriminelle, og etterforsker at svært unge gutter har fått voldsoppdrag via sosiale medier, gjør det ekstra alvorlig.

10

Trusselen fra kriminelle nettverk i Europa har aldri vært større. Den grensekryssende kriminaliteten og de kriminelle nettverkene påvirker og truer samfunnsstrukturer og våre felles verdier. Kriminelle nettverk og aktører samarbeider om organisert kriminalitet på tvers av de nordiske landene. Åpne grenser, digitale flater og sårbarheter hos risikoutsatt barn og unge utnyttes.

15

Denne utviklingen truer både tryggheten til folk flest og tilliten i samfunnet. Trusselen ventes å øke i tiden framover. Det kan vi ikke tillate. Trusselen fra organiserte kriminelle nettverk skal bekjempes, treffsikkert og effektivt.

20

I tillegg har det over tid vært en bekymringsfull utvikling i kriminaliteten som begås av barn og unge, som ikke er knyttet til kriminelle nettverk. Det er noen få barn som utsetter andre barn og voksne for alvorlige og skadelige handlinger, som for eksempel grov vold og ran. Slike handlinger får store konsekvenser for

25

de fornærmede, deres pårørende og for nærmiljøet. Barn som begår slike handlinger må møtes med konsekvenser og treffsikre tiltak. Utsatte for kriminalitet må tilbys støtte og beskyttelse.

30

President,

35 Før jeg gir en bredere beskrivelse av hvordan regjeringen møter kriminalitetsutviklingen, vil jeg redegjøre noe nærmere for endringene i kriminalitetsbildet, med særlig vekt på unge lovbrytere og organisert kriminalitet:

40 Den organiserte kriminaliteten har utviklet seg fra lokale, hierarkiske gjenger på 1980-tallet til globale, nettverksbaserte kriminelle strukturer i dag, med økt digitalisering, vold og trusler mot samfunnet som kjennetegn.

45 Kriminelle opererer sømløst på tvers av landegrenser og utnytter både teknologi og strukturer i samfunn preget av høy grad av tillit og digitalisering. Dette skaper sårbarheter som kriminelle nettverk og aktører nyttiggjør seg av, og det stiller høye krav til politiets evne til å tilpasse seg, utvikle nye metoder og ta i bruk ny teknologi.

50 Den digitale utviklingen har gitt større handlingsrom og effektivisering av den organiserte kriminaliteten. Anonymiseringsteknologi, særlig innen kommunikasjon og betalingstjenester, blir brukt for å planlegge, rekruttere, bestille, utføre og betale for kriminelle handlinger. Plattformene kan redusere risikoen for å bli oppdaget ved at de kriminelle kan distansere seg fysisk både fra
55 hverandre og den kriminelle handlingen.

De siste årene har politiet registrert en økning i antallet voldsoppdrag der barn rekrutteres via digitale plattformer, og teknologien har muliggjort den kriminalitetstypen vi nå kaller «vold som handelsvare».

60

President

Vi har ikke lenger kun en bekymring knyttet til tilgang på svensk voldskapital og endring i karakteren på voldsutøvelsen innen organisert kriminalitet i Norge. Denne bekymringer har nå blitt en realitet.

- 70 Bruk av granater i norske gater representerer i seg selv en alvorlig endring i karakteren på voldsutøvelsen innen organisert kriminalitet i Norge.

Norske kriminelle aktører påvirkes av hvordan svenske kriminelle bruker vold som handelsvare, og norsk politi har det siste året avdekket flere straffesaker
75 hvor det benyttes samme rollefordeling og struktur på voldsoppdrag som i svenske kriminelle nettverk.

Bare siden sommeren har politiet avdekket flere straffesaker hvor norske aktører opererer som både bestiller, rekrutterer og utførere av voldsoppdrag. Politiet ser
80 også en endring i kriminalitetsbildet ved at unge norske borgere rekrutteres til å utføre voldsoppdrag i Sverige og andre land i Europa.

Vold eller trusler om vold er et utbredt virkemiddel innen organisert kriminalitet, både internt i nettverkene og eksternt mot andre kriminelle. Flere
85 nettverk er også kyniske i sin rekruttering og utnyttelse av barn og unge til å utføre kriminalitet som blant annet voldsoppdrag. Blant oppgavene de unge settes til er salg, frakt og oppbevaring av narkotika.

Det har også vært en økning i mindreårige som får i oppgave å utføre voldelige
90 handlinger, som utpressing, grov vold eller drap.

De kriminelle nettverkene bruker ulike fremgangsmåter for å rekruttere og sosialisere unge inn i kriminalitet. De unge kan for eksempel settes i gjeld ved å motta penger eller narkotika ment for videresalg, for deretter å måtte “jobbe av seg gjelden” på ulike måter. De kriminelle kan spille på skam og frykt, med
95 bilder og videoer av ting barna har gjort. Andre blir del av nettverket som følge av forhåpninger om raske penger, status og spenning.

Sosiale medier og krypterte kommunikasjonsplattformer blir ofte brukt i
100 kontakten med de unge. Noen blir imidlertid også rekruttert i et kriminelt nettverk i eget nærområde. Politiet har eksempler på at eldre søsken har tilknytninger til samme nettverk. Familiære bånd, nærmiljøet og tilstedeværelse av kriminelle nettverk kan dermed også være driver for kriminalitet blant barn

105 og unge.

Kriminelle bruker ulike virkemidler for å ufarliggjøre og glorifisere en kriminell livsstil. Rekruttering og sosialisering inn i kriminelle miljøer øker blant unge som bor i nabolag med høy andel av sårbare unge eller kriminelle. Personer med
110 lav terskel for å utøve vold synes å ha særlig risiko for å bli rekruttert av kriminelle nettverk.

Manglende anerkjennelse, selvopplevd ekskludering og diskriminering kan være viktige motivasjonsfaktorer for å la seg rekruttere til gjengfellesskap. I Sverige
115 har man sett at flere av de mindreårige gjerningspersonene som har tatt på seg voldsoppdrag mot betaling, har hatt bakgrunn fra barnevernsinstitusjoner. De unge kan oppleve at det har vært en frivillig og ønsket vei inn, men at det er vanskelig å komme seg ut igjen. Det kan blant annet skyldes lojalitetskultur i de kriminelle miljøene, eller bruk av vold, trusler og gjeld til nettverket.

120

Unge som utnyttes til kriminalitet identifiserer seg ikke nødvendigvis selv som offer, men kan oppleve at de ved å utføre kriminelle handlinger får fordeler gjennom å tilhøre et fellesskap. Utnyttelse -- gjennom for eksempel å misbruke unges sårbare situasjon — for å oppnå egen fordel, kan imidlertid være
125 straffbart uavhengig av hvordan den unge opplever situasjonen.

President,

130

Det er viktig å understreke at de fleste barn og unge i Norge ikke begår lovbrudd, og at kriminaliteten i Norge er lav sammenlignet med andre land.

Siden 2016 har Norge opplevd en økning i kriminalitet begått av unge under 18
135 år, hvorav en liten gruppe begår gjentatte lovbrudd.

De er ikke mange. Litt avhengig av hvilke kriterier vi legger til grunn, anslås et tall på i underkant av 200 unge på landsbasis.

140 Til gjengjeld begår denne gruppen svært mye kriminalitet som det er knyttet stor bekymring til, og som får store konsekvenser for de fornærmede – ofte andre barn og unge - deres pårørende og for nærmiljøet.

145 Målrettede tiltak rettet mot denne gruppen barn og unge kan derfor ha stor betydning for å redusere den meste alvorlige ungdomskriminaliteten.

150 *President*

Gjennom både forskning og rapporter fra politiet vet vi etterhvert mye om hvilken bakgrunn de fleste i denne gruppen har. Det er i hovedsak barn og unge, med store utfordringer i livene sine, ofte fra tidlig alder, og de vokser opp i
155 familier med levekårsutfordringer. De fleste har innvandrerbakgrunn.

Mange har selv vært utsatt for, eller vært vitne til, vold eller har opplevd andre traumatiske hendelser. De sliter på skolen, deltar mindre i fritidsaktiviteter og lever ofte i lavinntektsfamilier.

160

En barndom preget av vold og utrygghet setter varige spor, og har alvorlige konsekvenser både for den som utsettes og for samfunnet som helhet. Dette er barn og unge med mange risikofaktorer i livene sine, og som blir svært sårbare i møte med godt organiserte miljøer som tilbyr både penger, status og tilhørighet.
165 Det er bare en begrenset del av kriminalitet begått av barn og unge som har tilknytning organiserte kriminelle miljøer, men til gjengjeld er den svært alvorlig.

Samtidig er ikke barn som begår alvorlig kriminalitet en ensartet gruppe, og vi ser også en utvikling der barn uten de mer tradisjonelle risikofaktorene
170 involveres i kriminalitet. Kripos har blant annet nylig gått ut med advarsler om ekstreme, voldelige nettmiljøer som aktivt rekrutterer barn og unge. Formålet til nettverkene er ofte å bryte samfunnsnormer og normalisere vold, for på sikt å påvirke mindreårige til å begå voldshandlinger. Mange av gjerningspersonene i slike saker har liten eller ingen straffehistorikk.

175

Kombinasjonen av sårbare barn og unge og kyniske kriminelle med makt og profitt som motivasjonsfaktor er farlig. Det krever at vi benytter hele verktøykassa, og at vi gjør det sammen: politi, barnevern, skole, psykisk helsevern og arbeidsliv.

180

President

185

I denne redegjørelsen har jeg særlig vektlagt å gi en beskrivelse av hvordan kyniske kriminelle nettverk rekrutterer og utnytter barn til kriminalitet. Vi må gjenkjenne nettverkens modus operandi for å komme den alvorlige situasjonen til livs, hindre eskalering og ta vare på sårbare barn og unge. Vi må ha flere
190 tanker i hodet samtidig. Vi må gjøre det som virker.

Gjennom brede velferdspolitiske virkemidler og godt samarbeid med politiet, foreldre og lokalsamfunn skal vi legge til rette for å redusere risikofaktorer som øker barns sårbarhet. Myndighetene skal gjøre sitt, og vi skal sørge for at
195 barnevernet har virkemidler og handlingsrom i møte med barn som begår kriminalitet eller er i faresonen. Vi skal hindre at unge i randsonen av kriminalitet blir trukket videre inn i gjenger og kriminelle nettverk. Sist, men ikke minst sørger vi for raske og effektive reaksjoner når lover brytes.

200 Også skal vi støtte opp om foreldre, og alle ildsjeler i nabolag og frivillig sektor, som er avgjørende omsorgs- og ressurspersoner for å bidra til trygghet.

Så kan og må tjenestetilbyderne - særlig de store tech-selskapene - ta et langt større ansvar for å avdekke og stanse kriminaliteten som skjer på deres
205 plattformer. Når teknologien spiller en stadig større rolle i å muliggjøre og spre omfanget av alvorlig, samfunnsskadelig kriminalitet, må det kreves at private tjenestetilbyderne setter inn flere ressurser og tiltak for å forebygge, avdekke og stanse de kriminelles bruk av egne tjenester. Dette er et budskap de nordiske justisministrene har konfronter tech-selskapene med, og som vi vil følge videre
210 opp.

President

215

Det endrede kriminalitetsbildet fordrer nye virkemidler og spissede tiltak. Regjeringen har møtt utviklingen i kriminalitetsbildet med en kraftfull satsing på politiet. I budsjettet for 2025 fikk politiet 600 mill. kroner i varig økning til å styrke arbeidet mot organisert kriminalitet, kriminelle nettverk og kriminelle
220 gjenger.

225 Styrkingen av politiets budsjetter har bidratt til at trusselen fra organiserte kriminelle nettverk nå håndteres på en mer treffsikker og effektiv måte. Det har bidratt til høy aktivitet i politidistriktene og særorganene, bedre nasjonal koordinering og økt samvirke mellom politi og særorgan.

230 Det bygges permanent kapasitet som over tid vil gi resultater, blant annet i form av flere fengslinger, beslag, inndragninger, etterforskninger og domfellelser. I politiet omtales dette som en «game changer».

235 Dette er et arbeid regjeringen skal fortsette og vi har foreslått et økt handlingsrom til politiet på 404 millioner kroner i 2026, gjennom økt grunnfinansiering, økte inntekter, og effektivisering i etaten.

240 Innsatsen bidrar til å sette politiet i stand til målrettet innsats for å finne sårbarheter, etterforske og produsere etterretning om narkotikanettverk. Et av oppdragene i den nasjonale innsatsen har bidratt til beslag av over 350 kg amfetamin og over 50 kg kokain, i tillegg til flere andre narkotikabeslag, i Norge, Sverige og Finland i løpet av sommeren 2025.

President

245

Innsatsen mot kriminelle nettverk må føres på mange arenaer. Internasjonalt samarbeid er en forutsetning når kriminaliteten ikke lenger er lokal, men opererer uavhengig av nasjonale grenser.

250 Norsk politi har etablert gode samarbeidsstrukturer med svensk og europeisk politi. Dette gjør politiet egnet til å ha en tett oppfølging av utviklingen på området kriminelle nettverk og kriminalitet som handelsvare i andre land.

255 Kripos har utplassert en liaison hos Nationella Operativa Avdelingen (NOA) for å bidra til effektivt operativt samarbeid mellom norsk og svensk politi innenfor organisert kriminalitet og kriminelle nettverk.

Det operative samarbeidet innebærer raskere deling av informasjon som igjen vil kunne bidra til å forebygge og bekjempe felles nordiske kriminelle trusler.

Tjenestepersoner fra Finland, Danmark og Norge sitter samlet og har tilgang til operativ informasjon og ressurspersonell i Sverige. Erfaringene så langt er utelukkende positive.

265 Europol har etablert en operativ arbeidsgruppe (Operational Task Force) for å bekjempe den økende trenden med voldsoppdrag på nett og rekruttering av unge personer til alvorlig kriminalitet. Gruppen ledes av Sverige, og består for øvrig av politi fra Norge, Belgia, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland og Nederland. Innsatsen gir en plattform for dataanalyse, operativ koordinering og 270 felles etterforskninger, slik at politimyndigheter over hele Europa er samkjørt i å spore, etterforske og forstyrre nettverk som tilbyr og på andre måter muliggjør slike voldsoppdrag.

Fenomenet kriminalitet som handelsvare var også et hovedtema på Europols politisjefmøte og Nordisk rikspolitisjefmøte i høst. 275

Blant annet som et resultat av det gode internasjonale samarbeidet er kunnskapsgrunnlaget norsk politi nå besitter om kriminelle nettverk bedre enn tidligere. Det gir mulighet til å sette inn riktigere og mer presise tiltak. Det er 280 etablert tettere regionale samarbeid, flere politidistrikt understøtter andre politidistrikt som har behov for styrket etterforskningskapasitet, og det er tydeligere fokus på felles regionale og nasjonale trusler heller enn å se på hva som er unikt for hvert enkelt distrikt.

285

President

Det langsiktige og brede forebyggende arbeidet er grunnmuren for å forhindre 290 at barn og unge utnyttes av kriminelle nettverk. Effektiv forebygging skal bidra til at rekrutteringsgrunnlaget inn mot kriminaliteten er så lite som mulig.

For å forebygge at barn og unge blir rekruttert til kriminalitet, eller på egen kjøll begår voldslovbrudd eller andre kriminelle handlinger, må vi ta i bruk en rekke 295 grep. Vi må inn med effektive tiltak både før barna utvikler risikoatferd, når de er i randsonen av kriminalitet og også etter at de har utført kriminelle handlinger.

300 Forebygging handler om å ta tak i de faktorene vi vet er av betydning.
Fattigdom, egne voldserfaringer og fravær av trygge voksne øker
sannsynligheten for at barn og unge havner i kriminalitet. De fleste av disse
barna er sårbare – vi må derfor redusere belastningen de utsettes for ved å gripe
inn tidligere. Barn i Norge skal ikke leve under forhold som er egnet til å skade
305 deres utvikling. Avdekking av uholdbare oppvekstvilkår fordrer et tett
samarbeid mellom alle berørte sektorer.

Regjeringen gjennomfører en rekke tiltak for å forebygge og bekjempe vold og
overgrep mot barn innenfor rammen av Opptrappingsplanen mot vold og
310 overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.

Opptrappingsplanen skal - sammen med regjeringens øvrige innsats for å
forebygge økonomisk og sosialt utenforskap - bidra til bekjempelse av vold og
overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Planen omfatter tiltak innen mange
315 sektorer, blant annet barnehage og skole, barne- og familievern, helsesektor og
politi.

Vi må også kunne iverksette tiltak overfor barn og unge som vi er bekymret for
og som er i ferd med å utvikle et negativt handlingsmønster. Regjeringen har
320 derfor prioritert støtte til en-til-en-oppfølging i 10 byer og kommuner med store
utfordringer med barne- og ungdomskriminalitet, etter en modell fra Bydel
Grorud i Oslo. I samarbeid skal kommunene og politiet følge opp barn og unge
som begår lovbrudd eller som er i risiko for å utvikle seg negativt.

325 Når barn og unge først begår lovbrudd, er regjeringen opptatt av at de skal
møtes med raskere reaksjoner, og straff som virker. Lang ventetid mellom
lovbrudd og iverksettelse av reaksjon kan være en stor belastning både for unge
lovbrytere, fornærmede og pårørende. Det vil også kunne utgjøre en risiko for at
de begår nye lovbrudd.

330 Vi har forbedret straffereaksjonene for unge mellom 15 og 18 år –
ungdomsstraff og ungdomsoppfølging – og tilrettelagt nasjonalt for at det kan
etableres lokale «hurtigspor». I tillegg har vi iverksatt en særskilt innsats for
raskere behandling av straffesaker der gjerningspersonen er under 18 år i Agder,
335 Oslo, Vest og Øst politidistrikt.

Regjeringen vil i den neste fireårsperioden rulle ut denne innsatsen i de

340 resterende politidistriktene, og i 2026 foreslår vi at innsatsen utvides til Sør-Vest politidistrikt.

Det er et mål for Regjeringen at barn ikke skal fengsles med voksne. Vi har derfor prioritert å øke kapasiteten ved kriminalomsorgens ungdomsenheter. Da Støre-regjeringen tilrådte var det åtte plasser ved enhetene. I løpet av dette året 345 mer enn doubler vi kapasiteten, med totalt 21 plasser ved ungdomsenhet på Evje, og vi har iverksatt tiltak for å øke kapasiteten ytterligere, til totalt 27 plasser. Det er mer enn en tredobling. Videre er vi i gang med en vurdering av kapasitetsbehovet på lengre sikt.

350 Og 15. august i år fikk domstolen hjemmel til å ilegge varetekt med elektronisk kontroll (fotlenke).

355 *President*

Selv om vi har gjennomført mange tiltak, og flere er under implementering, må vi fortsette å styrke innsatsen og tilpasse nye tiltak til utviklingen. Derfor har jeg tidligere denne måneden varslet flere endringer:

360

Politiet har etterlyst flere virkemidler, og vi kommer dem i møte blant annet gjennom å foreslå en skjerpelse av strafferammen for å bære skytevåpen og kniv på offentlig sted. Våpen har ingen plass i våre gater, og vi vil sende et forslag på høring før jul.

365

Vi vil også raskt følge opp forslaget vi nå har på høring om å gjøre det til et eget straffbart forhold å involvere mindreårige i kriminalitet, slik at det blir lettere for politiet å ta bakmenn og tilretteleggere.

370 Vi gir også politiet flere verktøy i møte med barn som begår gjentatt og alvorlig kriminalitet. Regjeringen vil foreslå at domstolene i unntakstilfeller skal kunne forlenge varetektsfengsling av barn *over* den kriminelle lavalder med fire uker av gangen, fra to uker i dag. I alvorlige saker hvor det er behov for lenger fengsling innebærer dette en unødvendig hyppig prøving, Dette er til belastning for 375 barnet, som ikke faller til ro, og medfører unødige ressursbruk som heller kan brukes på å få straffesaken raskest mulig til domstolene.

380 Vi vil også foreslå å utvide fristen for hvor lenge politiet kan innbringe og holde barn *under* den kriminelle lavalderen på 15 år, som i dag er på fire timer. Dette for å sikre at politiet har tilstrekkelig tid til å få kontroll over situasjonen.

385 *President*

Barnevernet har også behov for økt handlingsrom til å sette tydelige rammer for disse barna:

390

Regjeringen vil derfor fremme forslag om å *forlenge* tiden barnevernsinstitusjoner kan låse døra og begrense besøk og barnets tilgang til telefon og internett fra to til fire uker.

395 Vi vil også sikre at barnevernet kan beslutte slike restriksjoner på *alle typer* barnevernsinstitusjoner, og ikke begrense det til noen typer institusjoner, som i dag. Det er barnets behov for begrensninger som skal være styrende – ikke hvilken institusjon de bor på.

400 Vi vil også raskt sette i kraft lovendringer som gjør at institusjonene kan gjennomgå barnets mobiltelefoner, for å kunne oppdage om barnet har kontakt med kriminelle aktører, kjøper narkotika eller selger seksuelle tjenester.

405 Barnevernet har allerede i dag mange virkemidler for å sette tydelige rammer for barn på institusjon, men Storberget-utvalget påpeker at mulighetene i dagens regelverk ikke benyttes godt nok. Barne- og familieministeren har derfor bedt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om raskt å utarbeide tydeligere retningslinjer til institusjonene.

Regjeringen vil også fremover vurdere behovet for nye tiltak. Vi vil raskt se på hvordan de øvrige forslagene fra Storberget-utvalget skal følges opp.

410

415 Ved å hjelpe barn, beskytter vi også samfunnet. Fengsling av barn skal være siste utvei. Straff skal ha et innhold som forhindre nye lovbrudd, gjennom å hjelpe barn til å forstå og ta ansvar for egne handlinger og å styrke barnets muligheter for et liv uten kriminalitet. Regjeringen mener samtidig at det er til barnets beste at ansvarlige voksne og samfunnet griper inn når barnet begår kriminalitet og er

til fare for seg selv og andre.

420

President

I møte med en urolig verden der kriminelle aktører gjennom sin virksomhet undergraver sentrale verdier i vårt samfunn som tillit og trygghet, må vi samle
425 alle gode krefter for å motvirke den negative utviklingen.

Det jobbes godt med kriminalitetsbekjempelse i Norge. Regjeringen vil styrke innsatsen ytterligere.

430 Gjennom denne redegjørelsen har jeg belyst en rekke konkrete tiltak – både de som allerede er iverksatt, og de som regjeringen vil gjennomføre i tiden som kommer.

Kriminalitetsutviklingen er for alvorlig for symbolpolitikk. Vi må ha tiltak som
435 virker. Arbeiderpartiet skal prioritere midler dit det gir best resultat, og sikre at myndighetene har nødvendige virkemidler og hjemler for en effektiv forebygging og bekjempelse av kriminalitet.

Kriminalitetsutviklingen krever et bredt samarbeid, langsiktige løsninger og
440 felles politisk vilje.

Regjeringen ønsker et bredt samarbeide for å trygge folk og trygge Norge. I denne salen har vi en betydelig vilje og evne til finne gode, tverrpolitiske løsninger. Jeg ser fram til felles, videre innsats i kampen mot kriminalitet.
445

Takk, president.

450

Kilde

<div>regjeringen.no</div>

Emneoversigt

Lov og rett, Organisert kriminalitet, Redegjørelse, Unge

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kriminalitetsutviklingen-er-for-alvorlig-for-symbolpolitikk>

460

465

470

475

480

485

490